

Είναι εφικτή η δραστική επανεκκίνηση της οικονομίας;

Η δραστική επανεκκίνηση της οικονομίας με ρυθμούς μεγέθυνσης της τάξης του 3%-4% ετησίως αποτελεί πιθανότατα το κύριο στοίχημα της νέας διακυβέρνησης. Η επανεκκίνηση αυτή είναι εφικτή αλλά όχι βέβαιη. Το εξωτερικό περιβάλλον είναι δύσκολο, η κληρονομιά της προηγούμενης πενταετίας 2015-2019 παραμένει βαριά, ενώ η αγορά αδιμονεί για δείγματα μιας πιο επιθετικής οικονομικής πολιτικής με φιλόδοξη στρατηγική στόχευ-

ισοζύγιο είχαν ως επί το πλείστον θεραπευτεί ήδη από το τέλος του 2013. Το εν λόγω πισωγύρισμα κόστισε σχεδόν μία τριετία αναστολής της ανάκαμψης της οικονομίας που είχε ξεκινήσει στο δεύτερο ήμισυ του 2014, καταβύθισε εκ νέου τις επενδύσεις και επιδείνωσε σημαντικά τη σταθερότητα στο τραπεζικό σύστημα, εκτινάσσοντας τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια άνω του 50% των συνολικών δανείων και μηδενίζοντας τη χρηματοπιστωτική τους αξία τον Νοέμβριο του 2015. Παράλληλα, υπερφορολογήθηκε η μεσαία τάξη, ανακόπηκαν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα και ανεστάλη η τάση βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, ενώ εμπεδώθηκε ένα διάχυτο κλίμα απαισιοδοξίας. Με την έλευση της νέας διακυβέρνησης τον Ιούλιο του 2019 ξεκίνησε μια νέα προσπάθεια αποκατάστασης της υγείας της οικονομίας με έμφαση στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης και στην τόνωση των επενδύσεων. Η αισιοδοξία στους πολίτες επανήλθε, το οικονομικό κλίμα βελτιώθηκε – παρά την επιδείνωση του οικονομικού κλίματος διεθνώς – και οι αποτιμήσεις στο χρηματιστήριο και στην αγορά κατοικιών ξεκίνησαν μια ενθαρρυντική ανοδική πορεία. Η κυβέρνηση έθεσε ως στόχο για το 2020 έναν ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας 2,8% και πολλοί ελπίζουν ο ρυθμός αυτός να αυξηθεί περαιτέρω ώστε σύντομα να

πλησιάσει τον επιθυμητό στόχο του 4%. Όμως, το ιδεατό σενάριο ανάπτυξης 4% δεν μπορεί να βασίζεται στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Προϋποθέτει ισχυρή εμπροσθοβαρή ενίσχυση των επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου, που να συνοδεύεται δευτερευόντως μόνο από τη σταδιακή ενίσχυση της κατανάλωσης. Μια τέτοια επίδοση προϋποθέτει ρυθμούς αύξησης των επενδύσεων υπερδιπλάσιους του 8% ετησίως που προβλέπει ο προϋπολογισμός για το 2020. Αυτό είναι εφικτό, αρκεί να υπάρχει θέληση, όραμα και συνεπής στρατηγική δέσμευση για την Ελλάδα του 2025 ή του 2030. Οι αναβληθείσες επενδύσεις σε ώριμα επενδυτικά σχέδια της τάξης των €5 δισ. της τελευταίας τριετίας (έργα λιμένων, ενεργειακά δίκτυα, οδικό άξονες, τηλεπικοινωνίες, ολοκληρωμένες τουριστικές αναπτύξεις κ.λπ.) μπορούν να προσδώσουν άμεσα ώθηση για μια ισχυρή εκκίνηση. Η αναμενόμενη και emblematicή επένδυση στο Ελληνικό μπορεί άμεσα να φέρει βραχυπρόθεσμα επιπλέον €1,2 δισ. Η εν εξελίξει αναδιάρθρωση του επιχειρηματικού τομέα θα κινητοποιήσει νέες επενδύσεις και μπορεί να επιταχυνθεί με την εμπροσθοβαρή μείωση των κόκκινων δανείων μέσω του σχήματος τραπεζοποιήσεων «Ηρακλής». Η παραγωγική επανεκκίνηση και η εμβάθυνση προϋποθέτουν ποιοτικές επενδύσεις πέραν της αγοράς κατοικίας που

ήδη ανακάμπτει. Τα ποσά που εισρέουν στην Ελλάδα τα τελευταία τρία χρόνια για ιδιωτικές και θεσμικές επενδύσεις αλλοδαπών στην αγορά ακινήτων αλλά και σε άλλους παραδοσιακούς επιχειρηματικούς τομείς, της τάξης των €3 δισ. ετησίως, δεν αποτελούν επένδυση πάγιου κεφαλαίου, αλλά απλή αλλαγή ιδιοκτησίας. Μετατρέπονται σε επένδυση μόνο αν στη συνέχεια συνοδευτούν από δαπάνη για αναβάθμιση των κτιρίων ή σε εκσυγχρονισμό και μεγέθυνση των επιχειρήσεων. Βοηθούν μεσοπρόθεσμα στην επανεκκίνηση της οικονομίας αλλά δεν συνιστούν καταλύτη για επίτευξη της επιθυμητής μακροχρόνιας δυναμικής.

Η τεχνολογική εμβάθυνση και η διαρθρωτική μεγέθυνση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και η αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας προϋποθέτουν τη δημιουργία συνθηκών για διενέργεια σύνθετων επενδύσεων, με υψηλό περιεχόμενο τεχνολογίας, άυλων χαρακτηριστικών αιχμής και νέων παραγωγικών μεθόδων. Σε αυτούς τους παράγοντες εστιάται, εντέλει, η ευημερία της χώρας μας και των πολιτών της. Ο πίκχος είναι υψηλός αλλά εφικτός.

Ο καθηγητής **Γκίκας Α. Χαρδούβελης** είναι πρώην υπουργός

ΓΝΩΜΗ
ΤΟΥ ΓΚΙΚΑ
ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗ

ση και με ορόσημο το 2025 ή το 2030, που ακόμα δεν έχουν αποσαφηνιστεί.

Την τελευταία πενταετία ζήσαμε μια αχρείαστη αναζωπύρωση της αρχικής κρίσης 2008-2013, που προκλήθηκε για λόγους καθαρά πολιτικούς και όχι οικονομικούς, αφού οι αρχικές ανισορροπίες της οικονομίας που μας ταλάνιζαν για δεκαετίες στο εξωτερικό ισοζύγιο, στην ανταγωνιστικότητα και στο δημοσιονομικό